istorinių duomenų žinome, kad Mosėdžiui tapus Žemaičių vyskupo valda XVI a. vidurio piliakalnio aikštelėje įkurtas dvaras. Šio laikotarpio kultūrinis sluoksnis irgi neaptiktas. Ankstyviausi sluoksniai datuoti XVII a. pradžia ir sietini su vykdomais dvaro pertvarkymo darbais – piliakalnio šlaitai performuoti supilant gruntą, V papėdėje išgrįstas netašytų akmenų grindinys, orientuotas Š–P kryptimi, perstatomos krosnys. Pagal sluoksnyje rastus XVI a. II pusės radinius galima pasakyti, kad pirmieji dvaro pastatai ar pastatas buvę su paprastų neglazūruotų ir nepuoštų dubeninių koklių krosnimis. Vėlesnėse krosnyse naudoti ir plokštiniai žaliai glazūruoti kokliai, jų aptikta XVII a. sluoksniuose. Antrą kartą dvaras pertvarkytas XVII a. II pusėje. Tai sietina su dviem įvykiais: 1655–1660 m. dvaras nuniokotas karų su švedais metu, o 1668 m. Žemaičių vyskupu tapo Kazimieras Pacas. Šis dvare pastatė naujas krosnis su kokliais, puoštais jo herbu. Pagal 2009 ir 2022 m. surinktus koklių fragmentus atkurtas beveik išsamus tokio koklio vaizdas (4 pav.). Vėlyvesnių XVIII–XIX a. būdingų koklių nerasta, buitinės keramikos šukių rasta nedaug. Tai rodo, kad dvare veikla vyko neintensyviai arba šiukšlės utilizuotos kitoje vietoje.

Išsikelti tikslai dėl netinkamai pasirinktos tyrimų metodikos ir iki įžemio neiškastų nesuardytų vietų 2022 m. tyrimų metu nebuvo pasiekti.

The Excavation of Mosėdis Hillfort

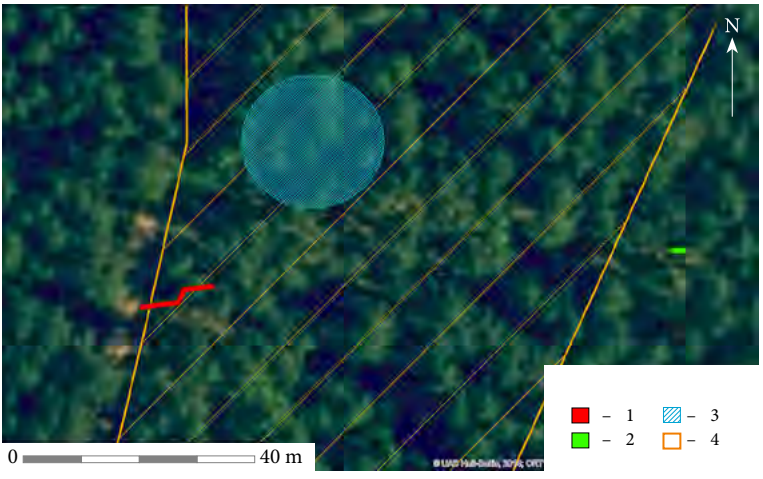
The investigation of Mosėdis hillfort (north-western Lithuania, Skuodas district) in 2022 comprised 110 boreholes at the flat top of the mound and 3 trenches to the S, covering a total area of 60 m^2 (Figs. 1–2). No archaeological deposits, structures or finds ascribed to the hillfort's occupation period were found. A thin layer of charcoal found above the sterile soil was dated using ^{14}C to 994–1157. Although an archaeological layer (up to 2.1 m thick) was recorded during the excavation, it was dated to the second half of the 16th to the 20th century and associated with the manor house that once stood there. According to the findings (Fig. 3–4), the first buildings containing tiled wood-burning stoves must have been erected in the second half of the 16th century. Furthermore, an unhewn stone pavement dated to the first half of the 17th century was uncovered (Fig. 3) at the foot of the hillfort, which is likely to have been the entrance to the manor.

Arūnas Kalėjus,
Tautvydas Bajarūnas

Bareišiūnų neįtvirtinta gyvenvietė

2022 m. Bareišiūnų kaime (Švenčionių r., Magūnų sen.) prieš tiesiant požeminį elektros kabelį ir statant elektros spintą saugomos Bareišiūnų neįtvirtintos gyvenvietės teritorijos V dalyje ir į R nuo jos ribos buvo atlikti detalieji tyrimai ir žvalgymai. Detaliųjų tyrimų metu ištirta 14x1 m dydžio perkasa, o žvalgymai vykdyti 3x1 m dydžio prieduobės vietoje. Iš viso tyrimų metu ištirta 14,5 m^2 ir žvalgyta 3 m^2 teritorija (1 pav.).

1999 m. G. Zabiela aptiko šią gyvenvietę ir ištyrė 1 m^2 šurfą. Paviršiuje buvo 20 cm storio gelsvo smėlio kultūrinis sluoksnis, kurį persijojus surinkta nemažai ankstyvosios brūkšniuotosios keramikos, rastas geležies šlako gabalėlis. Iškart po šiuo sluoksniu, 20 cm gylyje, pasiektas įžemis – toks pat gelsvas smėlis, tik be radinių. Neįtvirtinta gyvenvietė datuojama II–I tūkst. pr. Kr. ir skiriama ankstyvajai brūkšniuotosios keramikos kultūrai. Aptiktas geležies

1 pav. Tyrimų situacinis planas: 1 – detaliųjų tyrimų vieta; 2 – žvalgymų vieta; 3 – 1999 m. apytikrė G. Zabielos tyrimų vieta; 4 – KVR saugomos teritorijos ribos. T. Bajarūno brėž.

Fig. 1. Area plan: 1 – the detailed excavation area; 2 – the survey area; 3 – the approximate location of excavations by G. Zabiela in 1999; 4 – the boundary of the protected area under the Register of Cultural Property.

šlako gabalėlis liudytų, kad čia galėjo būti ir vėlesnės gyvenvietės ar geležies lydymo krosnelės vieta (*ATL 1998 ir 1999 metais*, 2000, p. 508–509).

2022 m. neįtvirtintos gyvenvietės saugomos teritorijos V dalyje tiriant perkasą 1 po plonu iki 5 cm storio velėnos sluoksniu rastas 10–20 cm storio šviesiai pilko smėlio sluoksnis su keliomis lipdytinės buitinės keramikos šukėmis. R dalyje po šiuo sluoksniu buvo pasiektas įžemis – žvyringas smėlis, perkasos V dalyje buvo 10–15 cm storio tamsiai pilko smėlingo grunto sluoksnis su lipdytinės buitinės keramikos fragmentais ir 10 cm storio geltono smėlio sluoksnis be radinių, po kuriais taip pat buvo pasiektas įžemis (2 pav.). Įžemyje išryškėjo 4 įgilintų objektų kontūrai. Vienas iš jų, duobė 3, buvo suformuotas buvusio medžio šaknų, o

2 pav. Perkasos 1 bendras situacinis vaizdas iš R pasiekus įžemį. P. Vutkin nuotr.

Fig. 2. Sterile soil in Trench 1, viewed from the E.

kitų kilmė nenustatyta. Dviejose duobėse (2 ir 4) buvo aptikta lipdytinės buitinės keramikos fragmentų. Iš duobių 1, 2 ir 4 užpildo paimti mėginiai makrobotaniniams tyrimams. Atlikus flotaciją, suanglėjusių augalų sėklų ar grūdų

3 pav. Žvalgytos prieduobės 1 P sienelės pjūvis. P. Vutkin nuotr.

Fig. 3. S profile of utility trench 1.

4 pav. Aptikti brūkšniuotosios keramikos fragmentai. R. Sprindžio nuotr.

Fig. 4. Brushed pottery fragments.

mėginyje neaptikta. Už 12 m į R nuo senovės gyvenvietės R ribos buvo žvalgyta prieduobė 1. Prieduobėje po velėnos sluoksniu fiksuotas 25 cm storio miškožemio sluoksnis, po kuriuo buvo aptiktas įžemis – žvyringas smėlis (3 pav.). Archeologinio sluoksnio ar radinių žvalgymų metu nerasta.

Aptikta buitinė keramika yra itin fragmentiška. Ant kelių geriau išlikusių šukių matyti, kad keramika yra nežymiai brūkšniuotu paviršiumi (4 pav.). Tas visą aptiktą medžiagą leidžia priskirti XIII a. pr. Kr.–III a. po Kr. egzistavusiai brūkšniuotosios keramikos kultūrai ir 20–45 cm storio kultūrinį sluoksnį datuoti šiuo laikotarpiu. Ar ši keramika ankstyvojo ar vėlyvojo tipo, sunku pasakyti dėl jos fragmentiškumo.

The Bareišiūnai Unfortified Settlement

Detailed excavation and field survey in Bareišiūnai village (eastern Lithuanian, Švenčionys district) was carried out in 2022 at the location of a new electric cable and electrical cabinet. This excavation covered an area of 14.5 m^2, and the survey involved a 3 m^2 area (Fig. 1). The excavation revealed an archaeological layer (20–45 cm thick) with a small quantity of hand-thrown potsherds (Fig. 2). Brush strokes were observed on some of the better-preserved sherds (Fig. 4). The evidence places the layer somewhere in the range of the 13th century BC to the 3rd century AD. The surveyed area yielded no evidence of archaeological deposits (Fig. 3).

Diana Oleinik, Michał Siemiński

Neįtvirtinta gyvenvietė Pasalyje

2022 m. vykdant IPN inicijuotas Armijos Krajovos ir Pirmojo pasaulinio karo metu žuvusių karių palaikų paieškas Vilniaus krašte, Pasalio kaime (Šalčininkų r., Butrimonių sen.), aptikta neįtvirtinta gyvenvietė. Tyrimai vykdyti smėlingoje teritorijoje esančiame miško sklype į ŠR nuo kaimo. Miškingą teritoriją iš R juosia šlapias, uosiais apaugęs Šalčykščios upės slėnis, iš V ir P plyti dirbamieji laukai, nuo kurių teritorija atribota plačiais melioracijos grioviais. Sprendžiant iš kartografinių duomenų, dar XX a. viduryje teritorija atrodė visai kitaip. Ji buvo ariama, jos pakraščiuose buvusios kelios sodybos. O aplinkui, į V ir P nuo jos, kur dabar arimai, driekėsi šlapesnės pievos. Sodybų ten būta dar 8 dešimtmetyje, bet iki XX a. pabaigos jos išnyko. Galbūt maždaug tada ši teritorija apaugo mišku. Juolab kad po melioracijos darbų